

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการศาลปกครองฉบับนี้ ซึ่งเป็นฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2568 ของปีที่ 25 มีบทความที่น่าสนใจอยู่หลายบทความ สองบทความแรกเป็นบทความที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือก ในบทความเรื่อง “อนุสัญญาสิงคโปร์ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ค.ศ. 2019 และข้อพิจารณาเกี่ยวกับคดีปกครอง” (พัฒพงษ์ คงศักดิ์) ผู้เขียนบทความได้ให้ภาพความเป็นมาของอนุสัญญาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ตลอดจนการชี้ขาดข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันดูเหมือนว่าอนุสัญญาสิงคโปร์ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ฉบับนี้ จะมีขอบเขตการใช้บังคับกับข้อตกลงที่เป็นผลจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางพาณิชย์และดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาททางปกครอง อีกทั้งประเทศไทยยังไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิกก็ตาม แต่หากประเทศไทย เข้าเป็นสมาชิกและมีการตรากฎหมายอนุวัติการตามอนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้ กรณีย่อมน่าสนใจว่าการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองจะเกี่ยวพันกับการพิจารณาพิพากษาหรือการมีคำสั่งของศาลปกครอง เพียงใด ผู้เขียนบทความได้วิเคราะห์ประเด็นเหล่านี้ไว้ให้คิดคล้อยและคำนึงต่อไป

บทความที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกอีกบทความหนึ่งเป็นเรื่อง “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทางปกครอง : ข้อพิจารณาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และวิธีการในระบบกฎหมายอังกฤษและระบบกฎหมายไทย” (กฤตยา ธีรนนท์) บทความนี้มีความน่าสนใจในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ เนื่องจากผู้เขียนบทความ ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การไกล่เกลี่ยคดีในระบบกฎหมายอังกฤษผ่านคำพิพากษาของศาล และได้ชี้ให้เห็นว่าในระบบกฎหมายอังกฤษ คดีปกครองมักจะยุติลงด้วยการเจรจา มากกว่าการตัดสินคดีโดยศาล และโดยส่วนใหญ่แล้วข้อพิพาททางปกครองจะยุติลงตั้งแต่ก่อนการฟ้องคดี ผู้เขียนบทความยังชี้ให้เห็น ถึงข้อจำกัดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครองและคดีปกครองที่ไม่เหมาะแก่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หลังจากนั้น ผู้เขียนบทความได้อธิบายการไกล่เกลี่ยคดีปกครองในระบบกฎหมายไทย และได้เปรียบเทียบ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครองในระบบกฎหมายอังกฤษและระบบกฎหมายไทย ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความ มีข้อเสนอบางประการที่สมควรจะอภิปรายกันอย่างกว้างขวางต่อไป เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครอง ก่อนการฟ้องคดี อนึ่ง บรรณาธิการเห็นว่าหากจะมีผู้เขียนบทความขยายความการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครอง ต่อไปอีก ก็น่าจะต้องวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์แห่งข้อพิพาทในทางปกครองที่อาจไกล่เกลี่ยได้จากมิติความชอบด้วยกฎหมาย ของการกระทำทางปกครองด้วย

บทความที่สาม เป็นบทความเกี่ยวกับบทสนทนาว่าด้วย *res judicata* (แปลตามรูปศัพท์ คือ สิ่งซึ่งได้รับการตัดสินเสร็จเด็ดขาดทางกฎหมาย) ในบทความเรื่อง “บททวนความเข้าใจเกี่ยวกับ สภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด (*res judicata*) ของคำพิพากษาศาลปกครอง” (นิติกร ชัยวิเศษ) ซึ่งเป็นบทความ ที่มีขนาดค่อนข้างยาว ผู้เขียนบทความได้อธิบายเหตุผลของการมีหลัก *res judicata* ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้วิเคราะห์สภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดของคำพิพากษาศาลปกครองเอาไว้อย่างละเอียดและน่าสนใจยิ่ง และถึงแม้ผู้เขียนบทความจะกล่าวว่าบทความนี้เป็นบทความที่ศึกษาทำความเข้าใจสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด ของคำพิพากษาศาลปกครองในปัจจุบันและอ้างอิงงานวิชาการภาษาเยอรมันเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปก็ตาม

ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าบทความนี้เป็นบทความบุกเบิกการทำความเข้าใจสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดของคำพิพากษาศาลปกครองในภาษาไทย ประเด็นที่ปรากฏเป็นบทสรุปในบทความนี้หลายประเด็น เช่น ประเด็นที่ว่าเมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดยืนยันความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ย่อมไม่ตัดอำนาจเจ้าหน้าที่ในอันที่เปิดกระบวนการพิจารณาใหม่ หากปรากฏว่ามีพยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ย่อมจะทำให้ความเข้าใจเรื่องดังกล่าวนี้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องมากขึ้นในอนาคต ถึงแม้ว่าในขณะนี้จะยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอยู่ในระบบกฎหมายไทยก็ตาม

บทความที่สี่ ในวารสารฉบับนี้เป็นบทความขนาดยาว เรื่อง “ข้อกฎหมายที่สำคัญและหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เกี่ยวกับอาคารสูงและอาคารที่เปิดให้บริการแก่สาธารณชนในประเทศฝรั่งเศสและประเทศไทย” (อภิญญา แก้วกำเหนิด) บทความนี้เป็นบทความที่น่าสนใจเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมอาคาร ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายปกครองเฉพาะเรื่องที่สำคัญสาขาหนึ่ง ผู้เขียนบทความได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาคารสูงและอาคารที่เปิดให้บริการแก่สาธารณชนในประเทศฝรั่งเศส เชื่อมโยงกับมโนทัศน์ว่าด้วยความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จากนั้น จึงได้วิเคราะห์แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ คำพิพากษาศาลฎีกา คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนที่น่าสนใจที่สุดของบทความนี้ในทัศนะของบรรณาธิการ คือ ส่วนที่กล่าวถึงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีโครงการแอชตัน โอโศก และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ เนื่องจากคดีโครงการแอชตัน โอโศก มีประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานทางกฎหมายหลายเรื่อง บรรณาธิการหวังว่าผู้อ่านวารสารจะได้ติดตามการวิเคราะห์ของผู้เขียนบทความ และแสดงทัศนะไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อไป นอกจากนี้ บรรณาธิการเห็นว่าคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดและความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องดังกล่าวนี้ ควรจะเป็นวัตถุดิบในการศึกษาทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ต่อไปด้วย

ในส่วนของการวิเคราะห์คำพิพากษานั้น วารสารฉบับนี้มีบทวิเคราะห์คำพิพากษาสองเรื่อง เรื่องแรก คือ “สิทธิในการฟ้องคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทยานพาหนะ ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายเยอรมัน” (วิชญ์พาส พิมพัธ์อักษร) บรรณาธิการมีข้อสังเกตให้ผู้อ่านพิจารณาเพิ่มเติมว่าการกำหนดค่าบังคับของศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 11-14/2557 อันเป็นคำพิพากษาตามบทวิเคราะห์นี้ เป็นการกำหนดค่าบังคับที่เกินไปกว่าอำนาจที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อย่างไร สำหรับบทวิเคราะห์คำพิพากษาเรื่องที่สอง ได้แก่ “บทบาทของตุลาการศาลปกครองในกรณีที่เกิด “จุดบกพร่อง” (Bug) ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กรณีศึกษาจากการใช้และการตีความอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 10 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539” (วิชา เนตรหัตถ์สนั่น) บทวิเคราะห์เรื่องนี้เป็นกรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อผ. 223/2565 บรรณาธิการขอให้ผู้อ่านสังเกตการกำหนดระยะเวลาอันสมควร 15 วันของศาลปกครองสูงสุดที่ปรากฏในบทวิเคราะห์นี้ว่ายังขาดที่มาที่ไปอยู่

ในส่วนของคุณลัมน์ประจำส่วนสุดท้าย วารสารฉบับนี้เสนอสรุปความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเกี่ยวกับผลของการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการที่มีความผิดพลาดอย่างร้ายแรงจากกระบวนการคัดเลือก การบรรจุและการแต่งตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย : กรณีโรงพยาบาลสมุทรปราการ (นิชภา เขียนสายออ) และแนะนำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาขอบเขตอำนาจของศาลปกครองในการกำหนดค่าบังคับให้กระทำการในคดีฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองของนายวิชัยวิสิฐ ภูวนารถศิริราษฎร์ (ณัฐทเนตร เสวตอริยพงษ์)

สำหรับการสัมภาษณ์นักกฎหมายมหาชน บรรณาธิการเห็นควรงดการสัมภาษณ์ แต่เห็นควรให้เสนอประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจแก่ผู้อ่านแทน เป็นชีวประวัติและผลงานของ Tatsukichi Minobe ผู้ทำทนายสถานะของสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นด้วยทฤษฎีว่าด้วยรัฐและแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (นิติกร ชัยวิเศษ) ผู้อ่านจะได้เห็นประวัติและสีสัน ตลอดจนมรสุมแห่งชีวิตของนักกฎหมายผู้เลื่องชื่อชาวญี่ปุ่นท่านนี้ อนึ่ง ปัญหาว่าสมเด็จพระจักรพรรดิเป็นองค์กรของรัฐหรือไม่ ซึ่งเกิดขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่นในห้วงยามแห่งชีวิตของ Minobe คงคล้ายคลึงกับปัญหาที่ว่าพระมหากษัตริย์เป็นองค์กรของรัฐหรือไม่ ในระบบกฎหมายไทยในห้วงเวลานี้เช่นเดียวกัน

บรรณาธิการหวังว่าผู้อ่านจะได้ทั้งความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลิน จากวารสารวิชาการศาลปกครองฉบับนี้ และหวังว่าผู้อ่านจะติดตามวารสารวิชาการศาลปกครอง และส่งบทความมาร่วมพัฒนาวิชาการกฎหมายปกครองในประเทศไทยให้เจริญงอกงามต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์

บรรณาธิการ